

FÖRBJUD KÄRNVAPEN

DECEMBER 2017

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN).

Publicerad på svenska av Svenska Läkare mot Kärnvapen och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF.

Original: Tim Wright

Svensk text och layout: Svenska Läkare mot Kärnvapen och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF
Kontakt: info@slmk.org, info@ikff.se

Creative Commons

Bild: Costa Ricans ambassadör Elayne Whyte Gómez, ordförande för de historiska förhandlingarna om ett kärnvapenförbud i FN, i New York. Juli 2017.

ETT FÖRBUD MOT KÄRNVAPEN

Kärnvapen är ett hot mot mänsklighetens överlevnad och vår planet. Effekterna av en kärnvapendetonation går över nationsgränser och påverkar i generationer. De är omoraliska, illegitima och nu - äntligen - förbjudna.

Efter ett decennium av påverkansarbete från ICAN:s partnerorganisationer runt om i världen röstade 122 stater den 7 juli 2017 för att anta ett historiskt avtal som förbjuder kärnvapen. Detta nya avtal är ett viktigt och effektivt verktyg i en värld där hot om massförstörelse tillåts fortsätta. Avtalet utgör en riktning i en tid av global kris. Om det är någon tid då världens ledare ska deklarera

sitt otvetydiga motstånd mot dessa vapen så är det nu.

ATT FYLLA DET LEGALA TOMRUMMET

Innan avtalet som förbjuder kärnvapen antogs var kärnvapen det enda massförstörelsevapen som inte var förbjudet, trots deras katastrofala humanitära konsekvenser.

Den nya överenskommelsen fyller därmed det legala tomrum som tidigare existerat mellan olika internationella avtal som reglerar kärnvapen. Detta avtal förbjuder stater att utveckla, testa, äga, producera, tillverka, förflytta och inneha, använda eller hota om att använda kärn-

vapen. Det förbjuder även att ha kärnvapen på sitt territorium och att assistera, uppmuntra eller förmå stater att genomföra dessa förbjudna handlingar.

Kärnvapenstater måste förbinda sig till att förstöra sina kärnvapen enligt en legalt bindande och tidsbunden plan, innan de kan ansluta sig till avtalet. Vidare måste stater som har kärnvapen på sin mark förbinda sig till att göra sig av med dessa enligt en tidsplan innan de kan avsluta sig till avtalet.

Avtalets statsparter är också skyldiga att erbjuda stöd till de som fallit offer för kärnvapenanvändning och provsprängningar. Parterna måste

även se till att skadad och förorenad miljö återställs.

Avtalet förhandlades fram på FN:s högkvarter i New York under fyra veckor 2017, där en stor majoritet av världens stater deltog. Avtalet är permanent och träder i kraft när 50 stater har ratificerat det.

Att ratificera ett avtal innebär att avtalet implementeras i landets lagstiftning, det vill säga att det blir ett sätt för landet att förhålla sig.

Elayne Whyte Gómez, ambassadör från Costa Rica och ordförande för förhandlingarna, sa i sitt slutord: "Vi har lyckats så ett första frö för en kärnvapenfri värld".

VÅR KAMPANJ

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) är en koalition av organisationer över hela världen som i ett decennium har arbetat för att förbjuda kärnvapen. Medlemmarna är allt från små lokala fredsgrupper till globala organisationer som representerar miljontals människor där varje medlem bidrar med en viss expertis.

ICAN startades först i Melbourne, Australien 2006 och lanserades internationellt i Wien, Österrike 2007. Kampanjens grundare, IPPNW, *International Physicians for the Prevention of Nuclear War*, var inspirerade av den lyckade kampanjen som ett decennium tidigare spelade en avgörande roll i förhandlingarna om förbudet av anti-

personella minor, *International Campaign to Ban Landmines*.

Sedan starten har ICAN arbetat för att bygga ett kraftfullt offentligt stöd för avskaffandet av kärnvapen. Genom att engagera olika grupper och att arbeta tillsammans har debatten om kärnvapen förändrats vilket skapade ett momentum för förbudsförhandlingarna.

HUMANITÄRT FOKUS

ICAN har sedan starten haft ett humanitärt fokus. Efter decennier av tekniska och abstrakta diskussioner om kärnvapen har såväl kärnvapenstaterna som kärnvapenfria stater på senare år behövt förhålla sig till mänsklig säkerhet, humanitär rätt

och humanitära konsekvenser av kärnvapen-användning. Detta har skapat en mer inkluderande och öppen debatt inom vilken trycket på kärnvapenstaterna att nedrusta har ökat.

Situationen skapade en unik chans att ta nya steg för nedrustning och att utveckla den internationella rätten kring kärnvapen med förbudsavtalet. ICAN har varit drivande för det humanitära initiativet, den humanitära utfästelsen, den öppna arbetsgruppen 2016, samt de tre konferenserna om kärnvapnens humanitära effekter 2013 och 2014.

HUR VI ARBETAR

ICAN koordinerar globala aktioner, folkbildar och

bedriver påverkansarbete på både internationell nivå inom FN och på nationell nivå inom länders parlament och regeringar. Vi arbetar till-sammans med överlevare från Hiroshima, Nagasaki och provsprängningsområden genom att dela deras vittnesmål. Flera personer har gett stöd till ICAN, bland annat de tidigare fredsprismottagarna Desmond Tutu och Dali Lama, artisten Yoko Ono, samt skådespelarna Martin Sheen och Michael Douglas. Även FN:s generalsekreterare har lovordat vårt arbete.

När förhandlingarna om ett kärnvapenförbud startade igen i New York i juni 2017 samlades Japanska aktivister och tände tusen ljus framför domen i Hiroshima.

SUMITERU TANIGUCHI

Som 16 åring cyklade Sumiteru Taniguchi (till vänster) genom Nagasaki när USA släppte sin andra atombomb. Bomben exploderade 1,8 km från honom och orsakade svåra brännskador på ryggen samt att huden på hans högra arm hängde ner från axeln till fingertopparna. De fasansfulla brännskadorna krävde 17 operationer. Här avbildas han tillsammans med en bild av sig själv inte långt efter attacken. Sumiteru Taniguchi dog i augusti 2017.

IROJI KEBENLI

Iroji Kebenli (till höger) från Marshallöarna drabbades hårt av brännskador när han kom i kontakt med "Bikinisnö" – radioaktiv aska och korallfragment som spreds över Bikiniatollen och andra öar 1954 när USA provsprängde kärnvapen. Än idag är många människor från Marshallöarna fortfarande fördrivna från sina hem på grund av radioaktiv kontaminering.

Till vänster: Sumiteru har givit sitt tillstånd till publikation av hans berättelse och bilder.

Till höger: Irojis berättelse och bilder publicerades i ett reportage i National Geographic.

FÖRÖDANDE SKADA

Kärnvapen är det mest destruktiva, inhumana och urskillningslösa vapen som någonsin skapats. De skadar både på grund av sin sprängkraft och genom den stora mängd radioaktivitet som sprids efter att ett kärnvapen exploderat. Detta orsakar allvarliga konsekvenser för människor och miljö både omedelbart och i många decennier framöver.

En enda explosion av ett kärnvapen över ett befolkat område skulle döda hundratusentals människor och skada många, många fler. Användandet av flera kärnvapen skulle leda till klimatförändringar, jordbrukskollaps och massvält. Kärnvapen har använts två gånger i krig

– mot de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki 1945. Sammanlagt dog cirka 250 000 människor till följd av de amerikanska atombomberna. Sedan dess har många tusen dött av strålningsrelaterade sjukdomar. Än idag vårdas tusentals människor på Röda Korsets sjukhus i Hiroshima och Nagasaki för de konsekvenser som de två atombomberna orsakat.

Utöver de två bomberna mot de japanska städerna har ytterligare över 2000 kärnvapen sprängts på olika platser i världen, alla med förödande konsekvenser för såväl människor som miljö.

KÄRNVAPNENS EFFEKTER

Kärnvapen frigör enorma mängder energi i form av tryckvåg, värme och strålning. Tryckvågen och värmen gör att i princip allt som finns i närheten av bombens epicentrum slits sönder och förångas.

Vidare dödar höga doser av radioaktiv strålning kroppens celler, skadar organ och kan vara akut dödlig. Strålningen ökar risken för cancer, kroniska sjukdomar och genetiska skador. Forskning har konstaterat att barn, speciellt flickor, samt kvinnor är mer utsatta än män för strålningen. Kvinnor löper cirka 40 procent större risk att utveckla cancer av samma

dos strålning som män.

FN, Röda Korset och andra organisationer har deklarerat att ingen beredskap för en tillräcklig humanitär insats efter en kärnvapenexplosion finns. Under den tredje konferensen om kärnvapens humanitära effekter i Österrike, Wien, 2014 varnade Röda Korset att kärnvapen "endast kan skapa ett katastrofalt och oåterkalleligt scenario som ingen önskar och som ingen kan bemöta på ett betydande sätt."

HUR VI NÅDDE HIT

2007 ICAN LANSEAS INTERNATIONELLT

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons lanserades internationellt i Wien 2007. En gräsrotsrörelse växte fram ur ett globalt motstånd mot kärnvapen. Det gemensamma målet var en kärnvapenfri värld och målet dit var genom en konvention som förbjuder kärnvapen och leder till dess eliminering.

2010 ÖVERSYNSKONFERENSEN AV ICKE-SPRIDNINGSAVTALET

I slutdokumentet från översynskonferensen 2010 av icke-spridningsavtalet, som antogs med konsensus, uttryckte staterna en "djup oro över de katastrofala humanitära konsekvenserna av en kärnvapendetonation".

2011 RÖDA KORSETS RESOLUTION

Den internationella Röda kors- och Röda halvmånerörelsen – världens största humanitära organisation – antar en historisk resolution som vädjar till alla världens stater att börja förhandla ett "internationellt rättsligt bindande avtal" för att förbjuda och eliminera kärnvapen.

2012 FÖRSTA HUMANITÄRA UTTALANDET

På uppdrag av 16 stater höll Schweiz det första gemensamma uttalandet om de humanitära konsekvenserna av kärnvapen, som uppmanar alla stater att "intensifiera sina insatser att olagligförklara kärnvapen". Stödet för detta ökade med varje nytt uttalande och maj 2015 stod 159 av FN:s 193 medlemsstater bakom uttalandet.

2013 FÖRSTA KONFERENSEN OM KÄRNVAPENENS EFFEKTER

Norge höll den första konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser med syfte att stärka bevisen för att förbjuda och eliminera kärnvapen, sammanlagt 128 stater deltog. Humanitära hjälporganisationer uttryckte att de skulle vara handfallna efter en kärnvapendetonation.

2014 YTTERLIGARE FOKUS PÅ KÄRNVAPENENS EFFEKTER

Mexiko anordnade den andra konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser, där 146 stater deltog. 158 stater deltog på den tredje konferensen i Österrike i december samma år. Konferensen avslutades med ett löfte att fylla det rättsliga tomrummet inom internationell rätt vad gäller kärnvapen. Inom några månader hade 127 stater uttryckt stöd för det som går under namnet Humanitära utfästelsen.

2016 ÖPPEN ARBETSGRUPP I FN

Stater träffas vid FN i Genève under februari, maj och augusti för att diskutera kärnvapenedrustning och för att undersöka nya rättsliga åtgärder för att nå en kärnvapenfri värld. Arbetsgruppen rekommenderade förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen. Samma år röstade 123 stater för en resolution i FN:s generalförsamling om att inleda förhandlingar om ett förbud.

2017 FÖRBUDS- FÖRHANDLINGAR

I fyra veckor under 2017 pågick intensiva förhandlingar på FN:s högkvarter i New York. Med en stor majoritet röstade FN:s medlemsstater den 7 juli igenom ett avtal som förbjuder kärnvapen. Förbudet är starkt och väl förankrat i de humanitära konsekvenserna samt stärker internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Kärnvapenstaterna samt NATO-medlemmar bojkottade förbudsförhandlingarna.

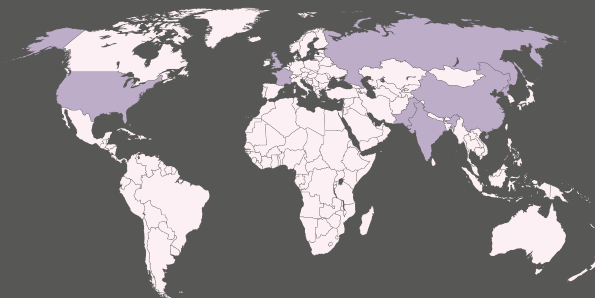
KÄRNVAPENARSENALER IDAG

Nio stater äger tillsammans nästan 15 000 kärnvapen, 93 procent av dessa tillhör USA och Ryssland. Ungefär 1800 av kärnvapnen är på så kallad "high alert" – redo att avfyras inom loppet av några minuter. Dessa tillhör USA, Ryssland, Frankrike och Storbritannien.

Trots att majoriteten av kärnvapenstaternas ledare har uttryckt visioner om en kärnvapenfri värld, moderniserar de aktivt sina kärnvapenarsenaler. Kärnvapenstaterna har inte några konkreta planer på att nedrusta. Istället har de uttryckt att så länge det finns kärnvapen i

världen så kommer staterna behålla sina.

Fem stater i Europa har amerikanska kärnvapen utplacerade på sin mark genom NATO: Belgien, Italien, Nederländerna, Turkiet och Tyskland. Cirka två dussin andra stater har i sina militärdoktriner uttryckt att de förlitar sig på USA:s kärnvapen genom sitt Natomedlemskap eller annat samarbete.

LAND	ANTAL	TESTER
USA	6,800	1,054
Rysslans	7,000	715
Storbritannien	215	45
Frankrike	300	210
Kina	270	45
Indien	110–120	6
Pakistan	120–130	6
Israel	80	?
Nordkorea	≈10	6
Total	14,900	2,087

Källa: Federation of American Scientists, 2017

ICAN samlar människor från hela världen, alla med samma mål - att förbjuda kärnvapen.

HUR FÖRBUDET FUNGERAR

Historien visar att förbud mot vapentyper leder till eliminering. Vapen som tidigare har förbjudits genom internationella avtal ses alltmer som illegitima. De förlorar sin politiska status och finansiella resurser till vapenproduktion minskar. Vapenföretag får allt svårare att få stöd. Företag och banker riskerar även sitt rykte genom att arbeta med eller finansiera förbjudna vapen.

FN-konventionen som förbjuder kärnvapen kompletterar förbuden mot biologiska och kemiska vapen, anti-personella minor och klustervapen. Det förstärker även de andra kärnvapenrelaterade

avtalen, såsom icke-spridningsavtalet om kärnvapen (NPT) från 1968. Förbudsavtalet stärker även den globala normen mot användning och innehav av kärnvapen.

Syftet med att förbjuda kärnvapen är att ändra uppfattningen om kärnvapnen som lagliga. Det kommer även att ge en effekt på stater som inte signerar och ratificerar avtalet. Detta har erfarenheter från de andra vapenförbuden visat, vilka har skapat globala normer som påverkar både riktlinjer och agerande även hos stater som inte anslutit sig till dessa avtal.

ICAN är säkra på att detta förbudsavtal kommer att sätta fart på den så länge efterlängtrade nedrustningen av kärnvapen, tack vare det normbyggande som avtalet redan har satt igång.

MÄNSKLIG SÄKERHET

Avtalets mål är inte bara kärnvapenedrustning, utan även att förhindra fortsatt spridning av kärnvapen. Det kommer att bidra till en ökad mänsklig säkerhet globalt, inte minst för de som bor i kärnvapenstater, där risken är som störst för att utsättas för en kärnvapenattack.

Avtalet realiserar principen om att det inte finns några

säkra händer för kärnvapen och sätter samma standard för alla länder. Istället för att ignorera staters säkerhetsbehov så är avtalet ett sätt att tillfredsställa dem.

NOBELS FREDSPRIS

Den 6 oktober meddelade den norska Nobelkommittén att 2017 års fredspris tilldelas ICAN. Motiveringen var vårt arbete med att synliggöra kärnvapnens humanitära konsekvenser och för vår avgörande roll i antagandet av FN:s kärnvapenförbud.

Priset är en hyllning till alla miljoner människor världen över som, ända sedan kärnvapen första gången sprängdes 1945, har kämpat för att eliminera dem. Det är även en hyllning till alla de överlevare från Hiroshima, Nagasaki och provsprängningsområden

som har delat med sig av sina smärtsamma upplevelser och vilka var centrala aktörer för att säkra förbudet.

Priset visar vägen framåt mot en värld fri från kärnvapen och förstärker ICANS arbete och budskap.

FÖRBJUDNA VAPEN

FN:s konvention om ett kärnvapenförbud baseras på, precis som de andra förbudena mot inhumana och urskillningslösa vapentyper, på internationell humanitär rätt. Speciellt bör principen om

proportionalitet, det vill säga att vapen eller stridsmetoder inte får orsaka onödiga skador eller onödigt lidande, samt distinktion, att vid en attack med ett kärnvapen går det inte att skilja civila

från militära mål beaktas. Röda Korset förklarar att den internationella humanitära rätten, även kallad krigets lagar, har till syfte att humanisera krigföring och begränsa lidandet för civila och

stridande i väpnade konflikter. Kärnan i den humanitära rätten utgörs av Genèvekonventionerna. Det är därför vapen av vissa vapentyper förbjuds under konventioner av olika slag.

BIOLOGISKA VAPEN

Förbjudet under konventionen om biologiska vapen.

1972

KEMISKA VAPEN

Förbjudet under konventionen om kemiska vapen.

1993

ANTIPERSONELLA MINOR

Förbjudet under konventionen om antipersonella minor.

1997

KLUSTER BOMBER

Förbjudet under konventionen om klusterbomber.

2008

KÄRNVAPEN

Förbjudet under konventionen om ett kärnvapenförbud.

2017

USA spränger en atombomb under vatten på
Bikiniatollen på Marshallöarna 1946.

**“LÅT OSS FÖRÄNDRA VÄRLDEN
TILLSAMMANS!”**

– SETSUKO THURLOW, ATOMBOMSÖVERLEVARE

NUCLEARBAN.ORG

SLMK.ORG

IKFF.SE